

Sygn. akt IV CZ 105/06

POSTANOWIENIE

Dnia 12 stycznia 2007 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Marek Sychowicz (przewodniczący)

SSN Irena Gromska-Szuster (sprawozdawca)

SSN Tadeusz Żyźnowski

w sprawie z powództwa R. S.

przeciwko A.J., J. J. – D. i B. D.

o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną i zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 12 stycznia 2007 r.,

zażalenia pozwanych

na postanowienie Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 18 października 2006 r.,

uchyla zaskarżone postanowienie.

Uzasadnienie

Powód wnosił o uznanie za bezskuteczną w stosunku do niego umowy kupna-sprzedaży określonego w pozwie lokalu mieszkalnego, wskazując, że przedmiotem ochrony jest jego wierzytelność w kwocie 201 126 zł z umownymi odsetkami 2% dziennie od dnia 5 listopada 2002 r., stwierdzona wyrokiem Sądu. Wnosił również o zasądzenie odszkodowania w kwocie 159 040 zł z ustawowymi odsetkami oraz kosztów procesu. Jako wartość przedmiotu sporu wskazał w pozwie kwotę 220 000 zł.

Po oddaleniu w całości powództwa przez Sąd Okręgowy, powód wniósł apelację od całego rozstrzygnięcia wskazując w niej jako wartość przedmiotu zaskarżenia kwotę 379 040 zł.

W wyniku apelacji Sąd Apelacyjny wyrokiem z dnia 5 kwietnia 2006 r. zmienił częściowo zaskarżony wyrok w ten sposób, że uznał za bezskuteczną w stosunku do powoda czynność prawną- umowę sprzedaży opisanego w wyroku lokalu mieszkalnego, w celu ochrony wierzytelności powoda w kwocie 201 126 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 5 listopada 2002 r., stwierdzonej opisanymi szczegółowo wyrokami Sądów. W pozostałej części oddalił apelację i orzekł o kosztach procesu.

Od powyższego wyroku pozwani wnieśli skargę kasacyjną zaskarżając orzeczenie to w części uwzględniającej powództwo i wskazując jako wartość przedmiotu zaskarżenia kwotę 201 126 zł, od której uiszczona została opłata stosunkowa 5% w kwocie 10 057 zł.

Sąd Apelacyjny, podzielając zarzut powoda, że na skutek nieprawidłowo określonej w skardze kasacyjnej wartości przedmiotu zaskarżenia, uiszczona została nieprawidłowa (za mała) opłata stosunkowa, odrzucił tę skargę postanowieniem z dnia 18 października 2006 r.

Stwierdził, że podejmując wstępne czynności oceny formalnej skuteczności i dopuszczalności skargi kasacyjnej, musi stosować odpowiednio art. 25 § 1 k.p.c. w związku z art. 368 § 2 i art. 398²¹ k.p.c. i ocenić, czy wskazana w skardze

kasacyjnej wartość przedmiotu zaskarżenia odpowiada zakresowi zaskarżenia i czy jest zgodna z utrwaloną wartością przedmiotu sporu. Wskazał, że skoro w odniesieniu do skargi pauliańskiej powód podał w pozwie, że jego wierzytelność chroniona tą skargą wynosi 201 126 zł a jednocześnie wskazał jako wartość przedmiotu sporu kwotę 220 000 zł i nikt tego nie zakwestionował, to wartość ta uległa utrwaleniu, tym bardziej, że również w apelacji kwota 220 000 zł stanowiła składnik łącznie określonej wartości przedmiotu zaskarżenia obu roszczeń. Dlatego, w ocenie Sądu, także pozwani byli związani tą wartością wnosząc skargę kasacyjną od orzeczenia Sądu drugiej instancji dotyczącego skargi pauliańskiej, a zatem, mimo że Sąd ten w wyroku określił chronioną wierzytelność na kwotę 201 126 zł, powinni wskazać, jako wartość przedmiotu zaskarżenia kwotę 220 000 zł, którą zarówno Sąd, jak i strony są związani. Także opłata od skargi kasacyjnej powinna wynosić 5% kwoty 220 000 zł a skoro była niższa, bo obliczona od kwoty 201 126 zł, skarga podlegała odrzuceniu na podstawie art. 130² § 3 k.p.c., jako nienależycie opłacona.

W zażaleniu na powyższe postanowienie pozwani podnieśli, że wskazana przez nich w skardze kasacyjnej wartość przedmiotu zaskarżenia była prawidłowa, bowiem wynikała z rozstrzygnięcia Sądu drugiej instancji i zakresu zaskarżenia. Ponadto zarzucili, że skoro Sąd Apelacyjny w istocie sprawdził wartość przedmiotu zaskarżenia, choć nie wszczął formalnie postępowania w tym zakresie, to powinien zastosować art. 130² § 5 k.p.c. i wezwać pozwanych do uzupełnienia opłaty. Wnosili o uchylenie zaskarżonego postanowienia i zasądzenie na ich rzecz kosztów postępowania zażaleniowego.

W odpowiedzi na zażalenie powód wniósł o jego oddalenie i zasądzenie kosztów postępowania zażaleniowego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wartość przedmiotu sporu i zaskarżenia, którą co do zasady określają strony, powinna odpowiadać obiektywnym kryteriom wskazanym w przepisach k.p.c., a przede wszystkim uwzględniać co jest przedmiotem roszczenia i zaskarżenia i jak, w odniesieniu do tego roszczenia, powinny być określone obie

te wartości. Sąd jest związany jedynie obiektywnie prawidłowo określoną wartością przedmiotu sporu i zaskarżenia, wyliczoną według wskazanych wyżej zasad.

W sprawie opartej na roszczeniu z art. 527 k.c. (tzw. skarga pauliańska) wartość przedmiotu sporu powinna być określona jako kwota równa wierzytelności powoda, która ma być chroniona tą skargą. Uwzględnienie powództwa oznacza bowiem, że wierzyciel może z pierwszeństwem przed wierzycielami osoby trzeciej, dochodzić zaspokojenia tej wierzytelności z przedmiotów majątkowych, które wskutek czynności prawnej uznanej za bezskuteczną wyszły z majątku dłużnika albo do niego nie weszły (art. 532 k.c.). Przedmiotem ochrony jest tu zatem wierzytelność powoda, która nie mogła zostać zaspokojona na skutek krzywdzącej wierzyciela czynności prawnej dokonanej przez dłużnika z osobą trzecią i wierzytelność ta, określona kwotowo, stanowi wartość przedmiotu sporu, zgodnie z zasadami art. 19 § 2 i art. 20 k.p.c.

W rozpoznawanej sprawie wskazana przez powoda w pozwie wartość przedmiotu sporu nie odpowiadała powyższemu kryteriom, co powinno spowodować działania Sądu, mające na celu jej prawidłowe określenie (art. 25 § 1 k.p.c.). Brak takich działań skutkowało utwaleniem tej wartości w postępowaniu apelacyjnym. Skoro jednak Sąd Apelacyjny, uwzględniając apelację i powództwo w tym zakresie, określił w wyroku kwotowo wierzytelność podlegającą ochronie, kwota ta, jako prawidłowa i wiążąca strony oraz Sąd, stała się wartością przedmiotu sporu i zaskarżenia w dalszym postępowaniu. Wartość przedmiotu zaskarżenia w skardze kasacyjnej zależy bowiem od rozstrzygnięcia Sądu drugiej instancji i zakresu jego zaskarżenia. Byłoby sprzeczne z tą zasadą oraz z celem i zasadami regulacji k.p.c. dotyczącej wartości przedmiotu sporu i zaskarżenia, wymaganie od strony, by wskazała w skardze kasacyjnej, jako wartość przedmiotu zaskarżenia, wartość przedmiotu sporu wadliwie od początku określoną i nieustaloną prawidłowo przez Sąd pierwszej instancji, zamiast prawidłowej wartości, wynikającej wprost z reformatoryjnego wyroku Sądu drugiej instancji.

Należy zatem uznać, że pozwani prawidłowo oznaczyli w skardze kasacyjnej wartość przedmiotu zaskarżenia odpowiadającą kwocie wierzytelności powoda wskazanej przez Sąd Apelacyjny w wyroku reformatoryjnym jako podlegającej zaspokojeniu z przedmiotu majątkowego, który w wyniku krzywdzącej wierzyciela

czynności dłużnika z osobą trzecią, wyszedł z majątku dłużnika. Prawidłowo także uiszcili opłatę stosunkową od skargi kasacyjnej stanowiącą 5% tej wartości (art. 13 w zw. z art. 3 ust. 2 pkt 3 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, Dz.U. Nr 167, poz. 1398 ze zm.). Nie było zatem podstaw z art. 130² § 3 k.p.c. do odrzucenia skargi kasacyjnej, co uzasadniało uwzględnienie zażalenia (art. 398¹⁶ w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c.).

Dla skuteczności zażalenia nie ma już zatem istotnego znaczenia drugi zarzut, naruszenia art. 130² § 5 k.p.c. W tym zakresie nie można w pełni podzielić stanowiska skarżących, że Sąd Apelacyjny, choć formalnie nie wszczął procedury wskazanej w art. 25 § 1 k.p.c., to w istocie, na zarzut powoda, przepis ten zastosował. Sąd ten bowiem, w ramach badania dopuszczalności i wymogów formalnych skargi kasacyjnej, miał prawo ocenić, czy podana w niej wartość przedmiotu zaskarżenia odpowiada podanej i utrwalonej w toku procesu wartości przedmiotu sporu i zakresowi zaskarżenia, co nie stanowiło postępowania przewidzianego w art. 25 § 1 k.p.c. Jednakże w okolicznościach faktycznych sprawy, zważywszy na wskazaną zarówno przez powoda w pozwie, jak i przez Sąd drugiej instancji w wyroku wartość podlegającej ochronie wierzytelności, nieodpowiadającą podanej przez powoda wartości przedmiotu sporu, Sąd Apelacyjny, jeżeli uznał, że wskazana w skardze kasacyjnej wartość przedmiotu zaskarżenia, odpowiadająca wartości chronionej wierzytelności, jest wadliwa i wynikająca z niej opłata również, powinien był zastosować art. 130² § 5 k.p.c. I wezwać pełnomocnika pozwanych do uzupełnienia opłaty. Wymagała tego lojalność wobec strony procesu, która nie może ponosić ujemnych skutków procesowych nieprawidłowego działania Sądów w zakresie ustalania wartości przedmiotu sporu i zaskarżenia.

Z tych wszystkich względów Sąd Najwyższy uchylił zaskarżone postanowienie. Wnioski obu stron o zasądzenie kosztów postępowania zażaleniowego pozostawiono do rozstrzygnięcia w orzeczeniu kończącym postępowanie w sprawie.